

сономии и факторного анализа / В.Плюта.; пер. с пол. В.В.Иванова; под ред.В.М.Жуковской.- М.:Статистика,1980.-151с.

12.Портер М.Э. Конкуренция.: Пер. с англ. - М.: Изд. Дом «Вильямс»,2005. - 608 с.

13.Радупов Д. Д. Применение таксономического метода для оценки влияния внешних факторов конкурентоспособности предприятия // Бизнес Информ. – 2014. – №2. – С. 293–299

14.Савченко С.М. Науково-методичні підходи до оцінювання конкурентоспроможності підприємства / Савченко С.М. // Ефективна економіка. – 2014. – №6. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3144>

15.Севрюгин Ю.В. Оценка инвестиционной привлекательности промышленного предприятия: автореферат диссертации ... канд. экон. наук. / Ю.В.Севрюгин.- Ижевск: 2004.-26с

16.Управління конкурентоспроможністю підприємства: [Навч. посіб.] / С. М. Клименко, Т.В. Омеляненко, Д.О. Барабась, О. С. Дуброва, А. В. Вакуленко. – К.:КНЕУ, 2008. – 520с.

17.Янковой А.Г. Многомерный анализ в системе STATISTICA / А.Г.Янковой. – Вып.1. – Одесса: Оптимум, 2001. – 216 с.

Пилипенко В.В., Пилипенко Н.Н. Научно-практические аспекты оценки конкурентоспособности сельскохозяйственных предприятий

В статье проведена сравнительная оценка уровня конкурентоспособности исследуемого предприятия по нескольким методическими подходами: теории эффективной конкуренции, квалиметричного моделирования и с использованием математической функции желательности Харрингтона.

Ключевые слова: конкурентоспособность, оценка конкурентоспособности, теория эффективной конкуренции, квалиметрический подход Функция Харрингтона.

Pylypenko V.V., Pylypenko N.M. Scientific-practical aspects of competitiveness evaluation of agricultural enterprises

This article provides a comparative assessment of the competitiveness of enterprises investigated by several methodological approaches: the theory of effective competition, qualimetric modeling and using mathematical functions desirability Harrynhntona.

Keywords: competitiveness, competitiveness rating, the theory of effective competition, qualimetric approach Harrynhntona function.

Дата надходження до редакції: 07.02.2016 р.

Рецензент: д.е.н., професор Мішенін Є.В.

УДК 338.43

ДЕТЕРМІНАНТИ ТА ПРІОРИТЕТИ МОНІТОРИНГУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В. В. Даниленко, аспірант, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Розкрито сутність сучасного стану системи спостереження за конкурентоспроможністю та стійкістю аграрного підприємства. Виявлені протиріччя сучасного стану методики та існуючих вимог. Надано конкретні рекомендації щодо вдосконалення методики моніторингу конкурентоспроможності та стійкості аграрного підприємства.

Ключові слова: детермінанти розвитку, конкурентоспроможність, аграрне підприємство.

Актуальність дослідження. Розробка підходів до трактування поняття конкурентоспроможності суб'єктів ринкових відносин та систем управління їх конкурентоздатністю потребує й ефективного інструментарію ідентифікації і діагностики конкурентоспроможності підприємств. Систематизація низки зарубіжних і вітчизняних методик моніторингу, оцінювання та прогнозування факторів конкурентоспроможності підприємств, які різняться за рівнем теоретично-практичної обґрунтованості, місткості різноманітних чинників впливу, доступності інформаційних джерел, свідчить про наявність певної розбіжності

ті поглядів стосовно визначення переліку економічних показників, кількісна зміна яких максимально впливатиме на рівень конкурентоспроможності підприємства в цілому.

Необхідність процесу ідентифікації показників конкурентоспроможності створює теоретичне підґрунтя для розробки альтернативних стратегічних шляхів діагностування цих показників в системі управління конкурентоздатністю підприємств.

Проблема моніторингу показників конкурентоспроможності, та методів їх покращення переважно ставиться не споживачами продукції, які,

як правило, зацікавлені кількісно-якісними характеристиками товару, а власниками підприємства, його менеджментом, постачальниками, потенційними інвесторами, кредиторами тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Методичні аспекти оцінки показників конкурентоспроможності підприємства активно досліджуються багатьма науковцями-економістами. Аналіз останніх публікацій свідчить про те, що це питання є достатньою мірою висвітленим, але багатогранність діяльності підприємств та мінливість зовнішнього середовища вимагають постійного вдосконалення вже існуючих методів. Про це свідчать праці таких науковців, як В. Я. Амбросов [1], Н. П. Тарнавська [2], Л. А. Євчук [4], О. О. Красноручий [5], Б. Й. Пасхавер [7], В. К. Збарський [8], С. М. Кваша [9], М. Й. Малік [10], М. В. Ожерельєва [11], О. О. Школьнік [12], М. Портер [13] та ін. Всі автори акцентують увагу на важливості та необхідності розробки системи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємств. В окремих роботах розглядаються теоретичні аспекти зазначеного питання, в інших пропонуються практичні підходи для конкретної галузі товарного виробництва або національної економіки, уточнюються існуючі методи з урахуванням розмірів підприємства та особливостей їх внутрішнього та зовнішнього середовищ.

Формулювання цілей статті. Метою даної роботи є огляд сучасного стану системи спостереження за конкурентоспроможністю та стійкістю аграрного підприємства. Розкриття протиріччя сучасного стану методики та існуючих вимог. Надання конкретних рекомендацій щодо вдосконалення методики моніторингу конкурентоспроможності та стійкості аграрного підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах виробнича діяльність аграрного підприємства залежить від того, наскільки успішно розв'язуються проблеми, які пов'язані з конкурентоспроможністю продукції, що випускається. Тільки вирішуючи цю проблему, підприємство може ефективно функціонувати і розвиватися в ринковому середовищі.

Відомо, що в умовах ринку конкуренція є дієвим механізмом регулювання економіки, сприяє виживанню найбільш стійких у фінансовому відношенні підприємств. Конкуренція – це також економічна боротьба підприємств, які випускають аналогічну продукцію на ринок [1, с.24-25].

Сучасна економіка базується на прагненні людини задовольнити свої власні інтереси у сфері обміну товарів на ринку, що породжує конкуренцію.

Успішна робота аграрних підприємств в умовах конкуренції залежить від системи взаємозв'язків зовнішнього та внутрішнього характеру. На діяльність підприємств впливають загальні (інтегральні) та специфічні фактори [2, с.104]. До загальних факторів, які впливають на розвиток

конкуренції відносяться:

- інноваційні;
- інвестиційні;
- фінансові;
- соціально-економічні.

До групи специфічних відносяться фактори, що характеризують зовнішнє середовище діяльності підприємства:

- законодавчо-правові;
- транспортні;

До внутрішніх факторів, які характеризують рівень конкурентоспроможності підприємства можна віднести:

- нормативні;
- науково-технічні;
- виробничо-технологічні [3, с.30].

Найбільший вплив на конкурентоспроможність підприємств аграрного сектора економіки здійснюють, на думку багатьох вчених, інтегральні фактори та, перш за все, інвестиційні, інноваційні і фінансові. Це цілком виправдано через те, що виробництво та реалізація сільськогосподарської продукції більш високої якості і з меншими витратами можливі тільки за умов використання нових технологій і досягнень науки. Тобто, тільки те підприємство спроможне підвищити свою конкурентну стійкість на ринку, яке систематично оновлює свій економічний потенціал.

Боротьба за споживача – це, в першу чергу, спрямована на розширення власної сфери впливу на ринку діяльність, а вона в свою чергу залежить від низької ціни та рівня якості виробленої продукції, тобто споживчої вартості. В процесі посилення конкурентних відносин визначається суспільна необхідність в даному виді продукції, дається оцінка з встановленням рівня цін.

Міцність становища суб'єкта економічних відносин на ринку визначається конкурентоспроможністю продукції, яку він виробляє, а також можливостями вести конкурентну боротьбу.

Конкурентоспроможність відображає якісну сторону продукції, що пропонується.

Конкурентоспроможним є той товар, комплекс вартісних та споживчих властивостей якого забезпечують йому комерційний успіх на ринку.

Товари з високим рівнем конкурентоспроможності вигідно відрізняються від аналогічних товарів підприємств-конкурентів за системою соціально-економічних і якісних ознак.

Індикаторами конкурентоспроможності товару є:

- призначення (корисність товару);
- якісна характеристика товару;
- ціна товару.

Головною складовою конкурентоспроможності є: технічний рівень товару, рівень маркетингу та рекламно-інформаційного забезпечення, відповідність вимогам споживача, технічним умовам і стандартам, організація сервісу, гарантійного забезпечення, навчання персоналу, строки

постачання, строки гарантій, ціна, своєчасність появи даного товару на конкретному ринку, політико-економічна ситуація в даному регіоні [4, с.27].

Конкурентоспроможність визначається високим рівнем якості товарів при підтриманні високої заробітної плати та життєвих стандартів. Найважливішим фактором, який забезпечує конкурентоспроможність є підвищення темпів продуктивності праці.

Поняття конкурентоспроможності тісно пов'язане з поняттям "якість".

Параметри якості, як правило, визначаються інтересами споживача, а параметри конкурентоспроможності – перш за все, інтересами товаровиробника. Технічний рівень та рівень якості продукції задаються технологічним рівнем сучасного виробництва, а для оцінки конкурентоспроможності необхідно порівняти його з рівнем розвитку вимог та потреб споживачів.

Для того, щоб надалі проводити якісний аналіз та розробляти успішну товарну політику, необхідна імплементація оцінювання рівня конкурентоспроможності для кожного виду товару, який реалізується [5, с.102].

Оцінка конкурентоспроможності включає в себе наступні етапи:

- 1) Аналіз ринку та вибір найбільш конкурентоспроможного товару;

- 2) Визначення порівняльних параметрів зразків товару;

- 3) Розрахунок інтегрального показника конкурентоспроможності товару, який оцінюється [6, с.30].

Конкурентоспроможність товару визначає в цілому також і конкурентоспроможність самого підприємства, його фінансово-економічний стан та репутацію.

На відміну від конкурентоспроможності товару, яка може змінюватися у короткостроковому періоді, відносно стійка конкурентоспроможність підприємства досягається на більш тривалий період часу.

На думку А. Т. Єсполова, М. Й. Маліка та М. В. Ожерельєвої [3, 10, 11] аграрні підприємства в силу специфіки аграрного ринку функціонують в умовах досконалої конкуренції. Вони мотивують свою позицію тим, що на такому ринку діє велика кількість підприємств, які виробляють, розподіляють та реалізують однорідну продукцію. Така продукція не відрізняється за своїми хіміко-біологічними і фізичними параметрами, органолептичними ознаками. Ринок досконалої конкуренції дає можливість новим виробникам таких товарів відносно легко увійти до кількості його учасників. Проте, сучасні дослідження [2, 4, 5] показують, що зважаючи на диференційовану структуру каналів реалізації сільськогосподарської продукції на внутрішньому ринку та суттєві відмінності у використанні аграрними товарови-

робниками систем розподілу, фактично на всіх без винятку об'єктових ринках склалася ситуація, за якої домінуюче положення займають суб'єкти сфери обігу або ж переробні підприємства. Погоджуючись з авторами даних досліджень, ми вважаємо доцільним характеризувати ринок продовольчих товарів та тих, які виготовляються з сировини сільськогосподарського походження як олігопсонічний.

На олігопсонічному ринку окремі підприємства не можуть здійснювати належний контроль над ціною продукції. Це істотна особливість сільськогосподарських товарних ринків. Пояснюється цей факт тим, що аграрні підприємства-виробники знаходяться під впливом цінового диктату зі сторони операторів ринку, з одного боку, та в силу численності таких підприємств, окремі представники виробляють досить незначну частку продукції від загального її обсягу на даному товарному ринку – з іншого. Підприємства змушені продавати товар за більш-менш середньою ціною, яка встановилася на ринку у певному проміжку часу [7, с.51-52].

Конкуренція аграрних ринків базується на повній самостійності підприємств, які мають певні засоби для виробництва якісної продукції, що відповідає вимогам ринку. Таким чином задовольняється попит на цю продукцію. Крім цього конкуренція створює передумови до підвищення зацікавленості підприємств у випуску такого товару, який забезпечував би отримання прибутку, достатнього для відтворення виробничого процесу. Поряд з цим, конкуренція потребує функціонування стабільної кредитно-фінансової системи, яка здатна забезпечувати діяльність великої кількості виробників матеріальних благ.

Для успішної конкуренції та заповнення відповідних ніш ринку підприємствам аграрного профілю необхідно, на нашу думку, активно розвиватися в наступних напрямках:

1. Забезпечувати обсяг виробництва конкретних видів продукції, який буде достатнім для зайняття відповідної ніші ринку;

2. Контролювати та підвищувати якість продукції, яка забезпечить підвищення середньо-ринкових (середньогалузевий) цін;

3. Систематично знижувати витрати виробництва, що дасть можливість у разі падіння середньогалузевих цін досягти отримання запланованого прибутку або знизити ризик отримання збитків.

Аграрне підприємство повинно здійснювати регулярний моніторинг своїх витрат: постійних, змінних та загальних. Це досить важливо, тому що навіть не здійснюючи впливу на ціну товару (крім випадків підвищення ціни або її зниження за рахунок якісних параметрів товару), підприємство завжди може здійснити в залежності від кон'юнктури ринку максимізацію прибутку або мінімізацію збитків, а також вивести виробництво на прибут-

ковий (паритетний) рівень за рахунок зниження собівартості продукції [8, 9].

В сучасних умовах конкурентної боротьби надання аграрному підприємству конкурентної стійкості на ринку за рахунок запропонованих напрямків є актуальною проблемою як у короткостроковому періоді, так і в перспективі.

Конкурентній стійкості підприємства сприяє відповідність управління підприємством та його технологічного устрою. Чим більший розрив між організацією управління підприємством та технічним рівнем виробництва, тим швидше воно втрачає свою конкурентоспроможність.

Виробництво і реалізація конкурентоспроможних товарів – узагальнюючий показник життєстійкості підприємства. Однак виробництво конкурентоспроможної продукції може бути ресурсомістким та високо витратним, що в умовах ринку неминуче призведе до зниження ефективності, зменшення прибутку, погіршення фінансового положення підприємства. В цьому випадку виникає потреба у додатковому фінансуванні, що в результаті знижує конкурентоспроможність виробника.

Інтенсивне використання інноваційного технологічного потенціалу, високого рівня виробничої механізації – це необхідні умови для отримання доходу від продукції, що випускається.

В сільському господарстві ефективно використання виробничих ресурсів, і особливо землі, можливе лише на основі поєднання галузей. Цю особливість необхідно враховувати також в умовах ринку при здійсненні вибору найбільш економічно вигідних видів виробництва. Тому конкурентоспроможність сільськогосподарського виробництва доцільно оцінювати в цілому, що дозволяє поєднувати економічний інтерес власника з технологічними особливостями сільськогосподарського виробництва.

Основними вимогами для досягнення конкурентоспроможного виробництва є: використання прогресивної технології, сучасних методів менеджменту, своєчасне оновлення фондів, забезпечення гнучкості виробництва, пропорційності, безперервності та ритмічності процесів [10, с.190-194].

Для того щоб виробляти товар на рівні світових стандартів, необхідні нові технології та сучасне оснащення. Такі процеси потребують значних інвестицій, які здатні забезпечувати не тільки високу якість українських товарів, але й створювати нові робочі місця.

Процес формування системи конкурентоспроможності представляє собою низку організаційно-економічних заходів вдосконалення виробничих програм створення товару конкретного обсягу, асортименту та якості у відповідності з поточними виробничими можливостями суб'єкта економічних відносин. Однією з головних передумов формування належного рівня конкурентоспро-

можності підприємств є максимально можлива ефективність використання конкурентних переваг.

Другу групу факторів складають показники якості товару, які визначаються діючими стандартами, нормами, рекомендаціями.

Якість сільськогосподарської продукції являє собою сукупність біологічних та споживчих властивостей продукту, який володіє здатністю задовольняти індивідуальні запити споживачів. Світовий досвід підтверджує, що саме в умовах ринкової економіки та гострої конкуренції, якість стає основою виживання товаровиробників, критерієм оцінки результативності їх господарської діяльності.

До третьої групи факторів, які впливають на рівень конкурентоспроможності, відносять економічні показники, що формують собівартість та ціну товару.

Досягнення високих показників конкурентоспроможності підприємства забезпечується завдяки дотриманню фундаментальних принципів ринкової поведінки та ефективного використання факторів, які впливають на рентабельність та конкурентоспроможність виробництва [11].

До основних принципів конкурентоспроможності підприємства відносяться:

- принципи перевагу якості товару на ринку;
- принципи домінування товару на ринку;
- принципи мінімізації витрат праці та матеріально-грошових засобів на одиницю товарної продукції;
- принцип економічного зиску.

Основними ринковими факторами, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності окремих видів сільськогосподарської продукції, сировини та продовольства:

- 1) Створення інфраструктури ринку;
- 2) Скорочення кількості посередників в системі реалізації продукції та перехід переважно на кооперативні форми організації торгово-закупівельної діяльності;
- 3) Підвищення капіталовкладень у сферу переробки продукції з метою розширення її асортименту та якості, що дозволить задовольнити попит споживачів.

Оцінка конкурентоспроможної продукції відображає відповідні функціональні задачі: дослідження кон'юнктури (попит, пропозиція, ціни, місткість ринку, канали збуту), визначення набору споживчих та економічних показників конкурентоспроможності (натуральні, вартісні, відносні), вибір бази для порівняння конкурентів (аналіз показників конкурентоспроможності, вибір об'єкта у якості бази для порівняння, розрахунок інтегрального показника конкурентоспроможності).

В економічній літературі немає чіткої системи показників конкурентоспроможності.

На наш погляд, у якості показників, які характеризують конкурентоспроможність сільсько-

господарської продукції виступають: корисність, якісні параметри, ціна, витрати, ресурсомісткість, трудомісткість, енергоємність, матеріаломісткість. Застосовуються також додаткові показники: обсяг реалізації в розрахунку на одиницю земельної площі, чистий прибуток у розрахунку на виробничий капітал, на одиницю витраченої праці, окупність, рівень рентабельності.

В аграрному секторі виробництва підприємство повинно чітко визначити стратегію своєї конкурентної поведінки на відповідному товарному ринку. Для цього товаровиробник мусить зосередитись на пошуку своїх конкурентних переваг, що створить для нього певний ефект переважання по відношенню до підприємств-конкурентів.

Відомо, що конкурентна перевага суб'єкта економічних відносин може бути зовнішньою, якщо вона ґрунтується на особливих оригінальних властивостях товару. Характерні якості товару дозволяють підприємству впливати на ринок, реалізуючи цей товар по більш високій ціні. За рахунок якісних параметрів товару ціна буде вищою, ніж у конкурента, який не забезпечив отримання товару відповідної відмінної якості. Однак стратегія, яка обумовлена зовнішніми конкурентними перевагами для аграрного підприємства носить обмежений характер та великого впливу на формування ціни не здійснює, в силу об'єктивних передумов, що зазначені вище.

Для сільськогосподарського підприємства стратегія, яка ґрунтується на внутрішній конкурентній перевазі, є переважною, тому що вона заснована на принципі домінування на ринку за показниками витрат виробництва. За такої стратегії перевага підприємства буде проявлятися у меншій собівартості продукту, ніж у конкурента. Внутрішня конкурентна перевага дозволить досягти більш високої ефективності виробництва, що буде забезпечувати підприємству більшу рентабельність та надійнішу стійкість при зниженні цін реалізації товару, які продиктовані ринком.

В теорії існують два основних типи конкурентних переваг товаровиробника за можливими шляхами їх реалізації.

Суть першого – більш низькі витрати на виробництво за рахунок концентрації та кращої технології виробництва, а це означає досягнення можливості продавати продукцію за нижчими цінами ніж у конкурентів.

Другий тип конкурентоспроможності ґрунтується на задоволенні особливих запитів покупця, його потреб за преміальну вартість. Стосовно аграрного підприємства це, перш за все, створення та реалізація продукту особливо високої

якості, його сортування, пакування, постачанням в зручний для покупця час в особливому вигляді тощо [12, с.43-45].

Конкурентоспроможність являє собою частину процесу відтворення відносно способів та методів господарювання на ринку товарів та послуг й оцінюється за масою прибутку по відношенню до використаних ресурсів.

Посилаючись на теорію конкурентних переваг професора Гарвардського університету М. Портера [13], маємо нагоду виділити п'ять основних факторів, які визначають конкурентоспроможність:

1. Суперництво між існуючими конкурентами;
2. Загроза появи нових конкурентів;
3. Здатність покупців торгуватися;
4. Загроза появи товарів-замінників;
5. Здатність постачальників торгуватися.

Крім цього, М. Портер виділяє п'ять найбільш характерних новацій, які породжують конкурентну перевагу:

1. Нові технології;
2. Нові запити покупців;
3. Поява нових сегментів ринку;
4. Змінення вартості або наявності компонентів виробництва;
5. Змінення урядового регулювання.

Таким чином конкурентна стійкість підприємства буде залежати від обсягів та асортименту продукції, що виробляється, розмірів і витрат виробництва цієї продукції та ціни товару.

Аналіз конкурентоспроможності сільськогосподарської організації, відтак, повинен бути здійснений за наступними показниками:

1. Обсяг виробництва продукції;
2. Вартість валової продукції;
3. Валові витрати виробництва;
4. Сукупний економічний чистий дохід (прибуток або збиток).

Висновки. Максимізація прибутку при оптимізації обсягів виробництва продукції та витрат – це визначальний критерій конкурентоспроможності аграрного підприємства, яке функціонує в умовах досконалої конкуренції, коли ціна за товар залишається незмінною, а залежить тільки від кон'юнктури ринку.

У довгостроковій перспективі інтерес аграрного підприємства повинен зосередитися на стійкості його функціонування. Для цього необхідно здійснювати моніторинг показників ефективності роботи підприємства, які в певній мірі слугують індикаторами конкурентоспроможності підприємства в майбутньому.

Список використаної літератури:

1. Амбросов В. Я. Оцінка конкурентоспроможності агроформувань / В. Я. Амбросов, Т. Г. Маренич // Вісник ХНАУ, серія «Економіка АПК і природокористування». – 2009. – № 10. – С. 23-28.
2. Тарнавська Н. П. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теорія, методологія,

практика. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 570 с.

3. Есполов А. Т. Вопросы теории и практики обеспечения конкурентоспособности объектов в аграрном секторе экономики / А. Т. Есполов // Известия Национальной академии наук Беларуси. Серия аграрных наук. – 2004. – № 1. – С. 27-34.

4. Євчук Л. А. Стратегічне управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств: монографія / Л. А. Євчук. – Миколаїв: Вид-ць Прокопчук Т. Ю., 2010. – 340 с.

5. Красноручий О. О. Шляхи підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників продовольства та аграрної продукції / О. О. Красноручий // Зб. наук. праць молодих вчених ТНЕУ. Вип. 13. – Тернопіль: ТНЕУ, 2009. – с. 43-49.

6. Данько, Ю. І. "Розвиток маркетингу як напрямок формування конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств." Збірник наук. праць ПДАТУ.-2009.-Вип 17 (2009): 178-180.

7. Чирва О. Г. Конкурентна стратегія підприємств харчової промисловості: проблеми теорії і практики [монографія] / О. Г. Чирва. – Херсон: Гринь Д. С., 2013. – 368с.

8. Забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектора економіки України на внутрішньому і зовнішньому ринках: Наукова доповідь / За ред. акад. УААН В. М. Трегобчука, чл.-кор. УААН Б. Й. Пасхавера. – К.: Ін-т екон. та прогноз., 2007. – 260 с.

9. Збарський В. К. Конкурентоспроможність високотоварних сільськогосподарських підприємств / В. К. Збарський, М. А. Місевич; за ред. професора В. К. Збарського. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 310 с.

10. Кваша С. Конкурентоспроможність вітчизняної аграрної продукції в умовах вступу України до СОТ / С. Кваша, О. Лука // Економіка України. – 2003. – № 10. – С. 79-86.

11. Малік М. Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми: монографія / М. Й. Малік, О. А. Нужна. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 270 с.

12. Ожерельева М. В. Конкурентоспособность региональных АПК: теория и практика выбора специализации / М. В. Ожерельева. – М.: Колос, 2007. – 104 с.

13. Школьный О. О. Організаційно-економічні механізми управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств: монографія / О. О. Школьный. – Умань: Видавництво Уманського державного аграрного університету, 2007. – 308 с.

14. Портер М. Э. Конкуренция / М. Э. Портер: [пер. с англ.]. – М.: «Вильямс», 2005. – 608 с.

Даниленко В. В. Детерминанты и приоритеты мониторинга конкурентоспособности аграрных предприятий

Раскрыта сущность современного состояния системы наблюдения за конкурентоспособностью и устойчивостью аграрного предприятия. Выявленные противоречия современного состояния методики и существующих требований. Предоставлены конкретные рекомендации по совершенствованию методики мониторинга конкурентоспособности способности и устойчивости аграрного предприятия.

Danilenko V. Priorities and monitoring determinants of competitiveness of agricultural enterprises

The essence of the modern system of monitoring the stability and competitiveness of an agricultural enterprise has been discovered. The contradictions of the current condition of existing methods and requirements were revealed. Specific recommendations to improve the methods of monitoring the competitiveness and sustainability of agricultural enterprises have been giving.

Дата надходження до редакції: 27.02.2016

Рецензент: д.е.н., професор Красноручий О.О.